

WSKAŹNIK AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ

SZKOŁA GŁÓWNA HANDLOWA
W WARSZAWIE
FORUM EKONOMICZNE

SGH

Szkoła Główna
Handlowa
w Warszawie

Spis treści

Przedmowa	2
Najważniejsze wnioski	3
Konstrukcja Wskaźnika Aktywności Gospodarczej	4
Prognozy	6
Powrót gospodarki do stanu sprzed pandemii – najwcześniej w 2022 roku	10
Wyzwania	13
Metodyka	15
Opinie	17

Przedmowa

Ostatnie miesiące upłynęły pod hasłem walki nie tylko z pandemią koronawirusa, ale przede wszystkim z konsekwencjami kryzysu gospodarczego. Ograniczenie mobilności, przymusowa lub dobrowolna izolacja społeczna, a także drastyczne ograniczenie aktywności gospodarczej w wielu sektorach spowodowały ogólnoswiatową recesję. Nasuwają się pytania o to, kiedy gospodarka powróci do stanu sprzed pandemii oraz jak pandemia zmieni sposób funkcjonowania biznesu i gospodarki w dłuższym okresie.

Niniejszy raport Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie oraz Forum Ekonomicznego stanowi próbę odpowiedzi na powyższe pytania. Składa się on z dwóch części. W pierwszej zaprezentowano Wskaźnik Aktywności Gospodarczej opracowany przez ekspertów Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie i pokazujący, jakim w kolejnych miesiącach podlegać będzie gospodarka w Polsce. W drugiej części raportu przedstawiono najważniejsze trendy i wyzwania, przed którymi stoją przedsiębiorcy oraz sektor non-profit w naszym kraju.

Mamy nadzieję, że zarówno sam Raport, jak i Wskaźnik Aktywności Gospodarczej staną się istotnym elementem dyskusji na temat kierunku rozwoju polskiej gospodarki oraz nad percepcją oczekiwań uczestników rynku w stosunku do najważniejszych wyzwań, przed którymi staje polska gospodarka w najbliższym czasie.

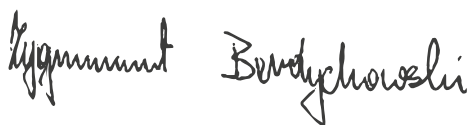
Dr hab. Piotr Wachowiak, prof. SGH

Rektor SGH w Warszawie

Zygmunt Berdychowski

Przewodniczący Rady Programowej Forum Ekonomicznego

Najważniejsze wnioski

Wskaźnik Aktywności Gospodarczej (WAG) w pierwszym kwartale 2021 roku osiągnął wartość równą 0,06 co oznacza minimalnie pozytywne nastroje i przewidywania respondentów odnośnie do wzrostu gospodarczego w Polsce na najbliższych dwanaście miesięcy.

WAG wyliczony wyłącznie na podstawie odpowiedzi przedstawicieli biznesu osiągnął wartość 0,13. Natomiast liczony dla przedstawicieli sektora non-profit, w skład którego wchodzi jednostki samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych oraz sektora edukacji i kultury, wskazuje na spodziewane spowolnienie gospodarcze i wyniósł około -0,06. Świadczy to o zdecydowanie lepszych nastrojach w sektorze przedsiębiorstw niż w sektorze non-profit, którego 49% przedstawicieli przewiduje spadek polskiego PKB w trakcie najbliższych dwunastu miesięcy, a 61% prognozuje wzrost bezrobocia w tym okresie.

Zdecydowana większość uczestników badania (blisko 80%) jest zdania, że polska gospodarka wróci do stanu sprzed pandemii w 2022 roku lub później. Największym pesymizmem w tej kwestii wyróżniają się najmłodszy przedsiębiorcy, którzy w większości przewidują, że wyjście kryzysu nastąpi najwcześniej w 2023 roku. Jedynie 9% badanych uważa, iż powrót do stanu sprzed pandemii jest możliwy już w 2021 roku.

Wśród przedstawicieli biznesu największy optymizm wykazują reprezentanci mikroprzedsiębiorstw i małych firm, którzy w zmieniających się warunkach zdają się upatrywać swojej szansy na dynamiczny rozwój i elastyczne dostosowanie oferty do potrzeb rynku. Średnie oraz duże przedsiębiorstwa oczekują raczej utrzymania inwestycji i modelu funkcjonowania swoich firm na dotychczasowym poziomie przy wykorzystaniu strategii minimalizowania strat.

Przedstawiciele samorządu terytorialnego obawiają się pogarszającej się kondycji sektora finansów publicznych oraz związanej z niedofinansowaniem samorządów centralizacji władzy, która postępuje wraz z przedłużającymi się obostrzeniami wprowadzanymi w celu przeciwdziałania pandemii koronawirusa.

Uczestnicy Forum Ekonomicznego są zgodni, iż kluczowe jest jak najszybsze wyjście z lockdownu gospodarczego i rezygnacja z ograniczeń w przemieszczaniu się, co wymaga jednak maksymalnie efektywnej dystrybucji szczepionek i organizacji punktów szczepień.

Niezależnie od odmiennych zapatrywań na możliwości odbudowy polskiej gospodarki i kondycję poszczególnych przedsiębiorstw lub sytuację w sektorze non-profit, zdecydowana większość uczestników Forum Ekonomicznego zgodnie wskazuje, że największym wyzwaniem w przeciągu najbliższych dwunastu miesięcy będzie zapewnienie sprawnej realizacji programu szczepień, optymalna strategia przeciwdziałania pandemii oraz odbudowa gospodarki i powrót na dotychczasową ścieżkę wzrostu gospodarczego.

Konstrukcja Wskaźnika Aktywności Gospodarczej

Wskaźnik Aktywności Gospodarczej jest algorytmem pokazującym nastroje i przewidywania uczestników Forum Ekonomicznego odnośnie do kształtowania się kluczowych parametrów ekonomicznych w najbliższych dwunastu miesiącach.

Przedział wartości WAG zawiera się na skali od -1 do 1. Wartość równą -1 należy interpretować jako przewidywane znaczące pogorszenie się sytuacji gospodarczej w ciągu najbliższych 12 miesięcy, wartość równą 0 – jako brak zmian sytuacji gospodarczej, natomiast wartość równą 1 – jako prognozowaną znaczącą poprawę sytuacji.

Biorąc pod uwagę doświadczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej oraz uwzględniając znaczenie przedsiębiorców w tworzeniu krajowego PKB, przyjęliśmy, że wskaźnik WAG dla biznesu odpowiada za 2/3 wartości wskaźnika końcowego, a dla sektora non-profit – za 1/3 wartości wskaźnika końcowego.

Jednocześnie, oddając sektorowi non-profit udział w tworzeniu jednej trzeciej części wartości końcowej wskaźnika, chcieliśmy docenić istotną rolę przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego organizacji pozarządowych, administracji rządowej oraz sektora nauki, edukacji i kultury w kształtowaniu przestrzeni i korzystnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej.

WAG będzie miał charakter cykliczny, co pozwoli na bieżąco monitorować nastroje i przewidywania towarzyszące dynamicznym procesom gospodarczym w Polsce.

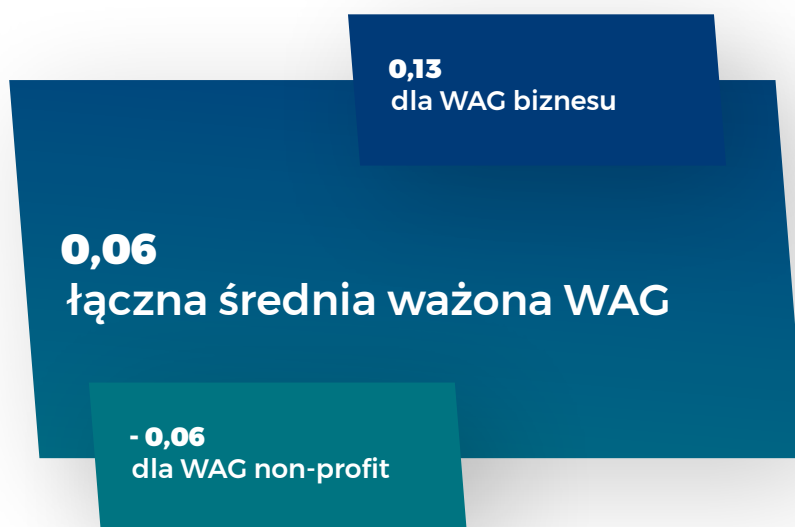
Wskaźnik opiera się na przewidywaniach przedsiębiorstw oraz przedstawicieli sektora non-profit w odniesieniu do planowanych zmian w zakresie:

- przychodów przedsiębiorstw (lub PKB w Polsce – sektor non-profit) – udział w WAG = 40%,
- inwestycji (lub zmian poziomu wydatków konsumpcyjnych – sektor non-profit) – udział w WAG = 30%,
- zatrudnienia (lub poziomu bezrobocia w kraju – sektor non-profit) – udział w WAG = 20%,
- eksportu – udział w WAG = 10%

Odpowiedziom dotyczącym przewidywanego rozwoju przedsiębiorstwa oraz przewidywanej oceny zjawisk gospodarczych w Polsce zostały przypisane następujące wartości (z wyjątkiem odpowiedzi dotyczących poziomu bezrobocia, gdzie zastosowano skalę odwrotną):

- zdecydowanie zmniejszą/zmniejszy się: -1,
- raczej zmniejszą/zmniejszy się: -0,5,
- pozostaną/pozostanie na tym samym poziomie – 0,
- raczej zwiększą/zwiększy się – 0,5,
- zdecydowanie zwiększą/zwiększy się – 1.

Obliczony w ten sposób WAG osiąga obecnie wartość równą 0,06 – oznacza to minimalnie pozytywne nastroje i perspektywę wzrostu gospodarczego w Polsce w ciągu najbliższych dwunastu miesięcy. Należy przy tym zauważyć, że jest to średnia ważona wynikająca z zestawienia wszystkich udzielonych odpowiedzi, bez rozróżnienia na reprezentowany przez poszczególnych uczestników badania sektor gospodarki.

WAG liczony wyłącznie na podstawie odpowiedzi udzielonych przez przedstawicieli biznesu wynosi 0,13 i oznacza nieznacznie pozytywne nastroje, sugerujące oczekiwanie poprawy kondycji polskiej gospodarki w przeciągu najbliższych miesięcy.

Natomiast WAG liczony dla przedstawicieli sektora *non-profit*, w skład którego wchodzi przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych oraz sektora edukacji i kultury, kształtuje się na poziomie ujemnym, wskazującym na spodziewane spowolnienie gospodarcze, i wynosi około -0,06.

Bezwzględną różnicę oczekiwań i panujących nastrojów pomiędzy sektorem biznesu a *non-profit* należy ocenić jako znaczącą, gdyż wynosi ona aż 0,19.

Wynik oznacza dużą rozbieżność w ocenie możliwości rozwoju polskiej gospodarki i powrotu do ścieżki wzrostu sprzed wybuchu pandemii i następującego po niej kryzysu gospodarczego.

Prognozy

Przedsiębiorcy i menedżerowie

Uczestnicy Forum Ekonomicznego reprezentujący środowisko biznesu, wśród których najliczniej reprezentowana jest branża usługowa, w przeważającej mierze prognozują utrzymanie przychodów swoich firm w przeciągu nadchodzących dwunastu miesięcy na niezmiennym poziomie – takiej odpowiedzi udzielił niemal co drugi ankietowany. Jedna trzecia badanych wskazała na wzrost przychodów, natomiast co piąty respondent oczekuje spadku przychodów.

przychody przedsiębiorstw

zatrudnienie w przedsiębiorstwach

inwestycje przedsiębiorstw

eksport przedsiębiorstw

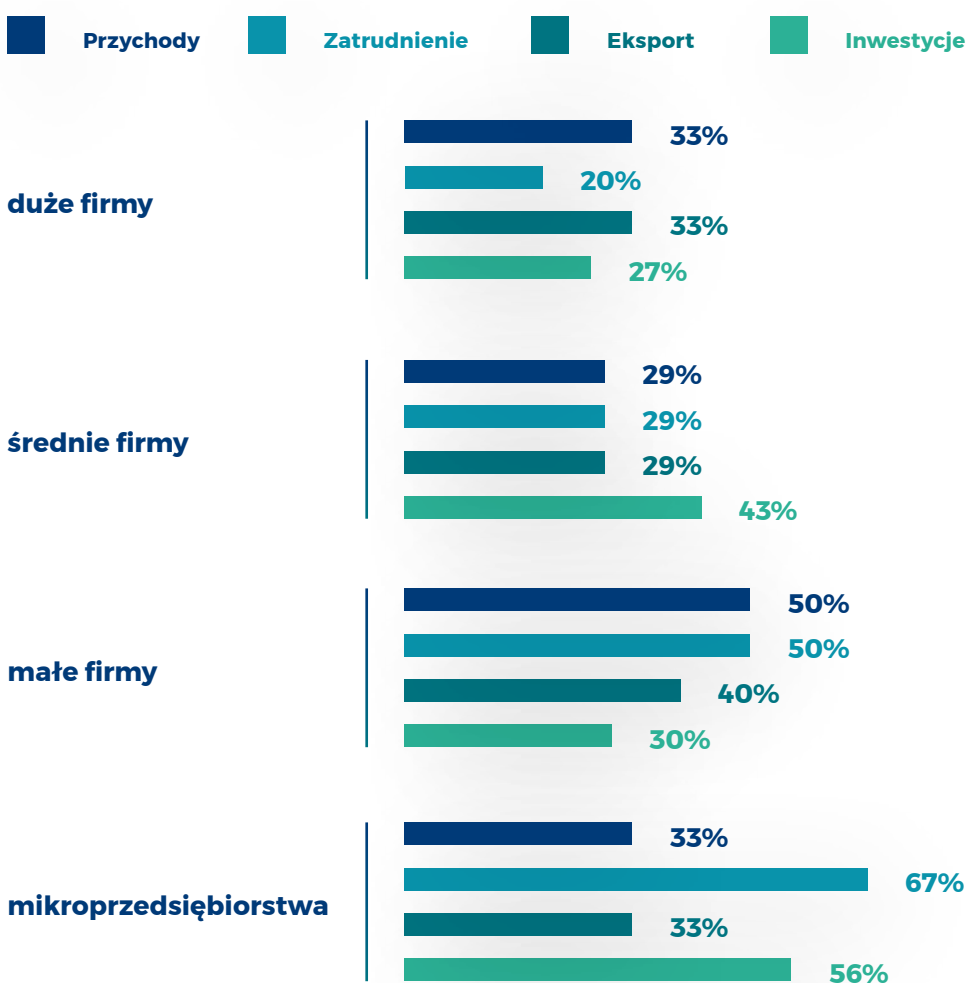
Niemal 35% przedsiębiorstw zakłada wzrost zatrudnienia w najbliższych 12 miesiącach, podczas gdy spadek zatrudnienia przewiduje 18% badanych.

Wśród reprezentantów biznesu przewagę uzyskały odpowiedzi świadczące o prognozowanym wzroście poziomu inwestycji w przeciągu najbliższych dwunastu miesięcy. Choć większość ankietowanych wskazała na brak zmian w poziomie inwestycji, co może stanowić wyraz niechęci do podejmowania ryzyka inwestycyjnego w okresie pandemii, to jednak aż 35% ankietowanych przedsiębiorców spodziewa się niewielkiego lub znaczącego wzrostu wydatków inwestycyjnych w najbliższych dwunastu miesiącach. Optymizmem napawa również fakt, że aż 16% badanych przedsiębiorców zakłada zdecydowany wzrost inwestycji, podczas gdy zdecydowany spadek przewiduje jedynie 5%.

W przypadku eksportu również przeważa optymizm. Blisko jedna trzecia badanych firm spodziewa się jego wzrostu, spadku oczekuje 17%.

Pandemia niekoniecznie spowoduje zwiększenie zysków globalnych korporacji – tak przynajmniej wskazują nastroje panujące wśród przedsiębiorców. Optymizm odnośnie do kondycji finansowej firmy oraz możliwości jej rozwoju – przejawiającego się w rosnących przychodach, zwiększonym zatrudnieniu i eksporcie – rośnie tym bardziej, im mniejsza jest firma.

Odsetek firm deklarujących wzrost poszczególnych wielkości - podział ze względu na wielkość przedsiębiorstw

Źródło: SGH w Warszawie i Forum Ekonomiczne

Przedsiębiorstwa określające się jako małe lub mikro właściwie zgodnie przewidują wzrost zatrudnienia u siebie w przeciągu najbliższych dwunastu miesięcy, zgodnie zakładają także zwiększanie poziomu inwestycji, wartości eksportu oraz wykazywanych przychodów. Powyższe odpowiedzi wskazują

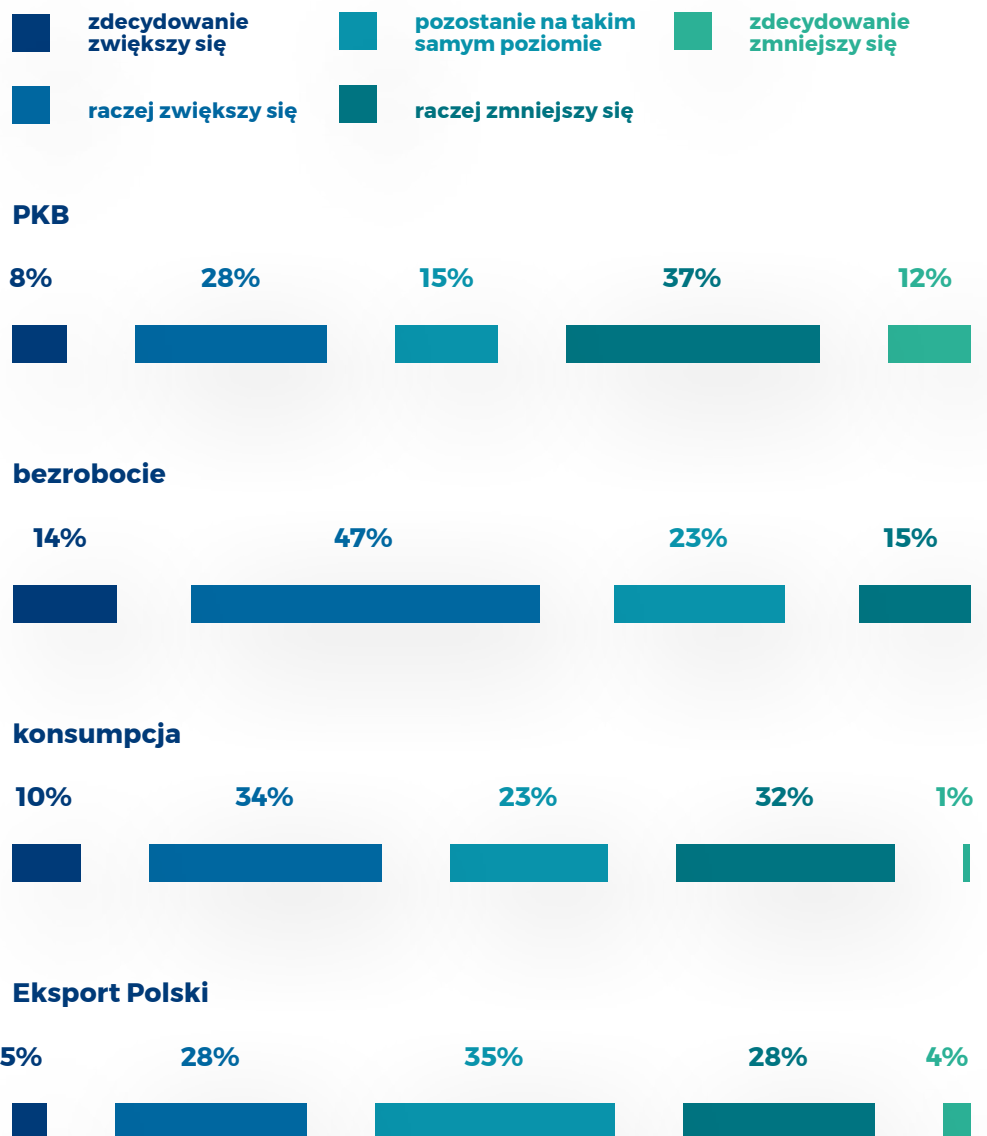

dość jednoznacznie, że mniejsze podmioty mają nadzieję nie tylko przetrwać trwający kryzys gospodarczy, lecz także wyjść z niego w dobrej kondycji, z ambitnymi planami co do dalszego rozwoju.

Wśród przedsiębiorstw średnich i dużych plany odnoszące się do znaczącego zwiększenia skali inwestycji deklarowali jedynie przedstawiciele branży medycznej. Pozostałe przedsiębiorstwa wskazują raczej na potrzebę utrzymania zatrudnienia oraz wielkości inwestycji na podobnym lub tym samym poziomie, co może wskazywać na niechęć do podjęcia ryzyka inwestycyjnego w niepewnym okresie, trudności w szybkim dostosowaniu się do zmieniających warunków rynkowych oraz chęć przetrwania recesji gospodarczej w relatywnie dobrej kondycji.

Sektor non-profit

Przedstawiciele sektora *non-profit*, w którym przeważają przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, prezentują mniej optymistyczne przewidywania odnośnie do zmian aktywności gospodarczej w Polsce niż przedstawiciele biznesu.

Blisko połowa przedstawicieli tej grupy respondentów spodziewa się obniżenia PKB Polski w najbliższych 12 miesiącach, przy czym aż 12% prognozuje znaczny spadek PKB. Odmiennego zdania jest 36% badanych przedstawicieli sektora non-profit.

Relatywnie najgorzej oceniana jest sytuacja na rynku pracy. Aż 61% przedstawicieli sektora non-profit jest pesymistami i prognozuje wzrost poziomu bezrobocia. Natomiast spadek poziomu bezrobocia przewiduje zaledwie 15% respondentów.

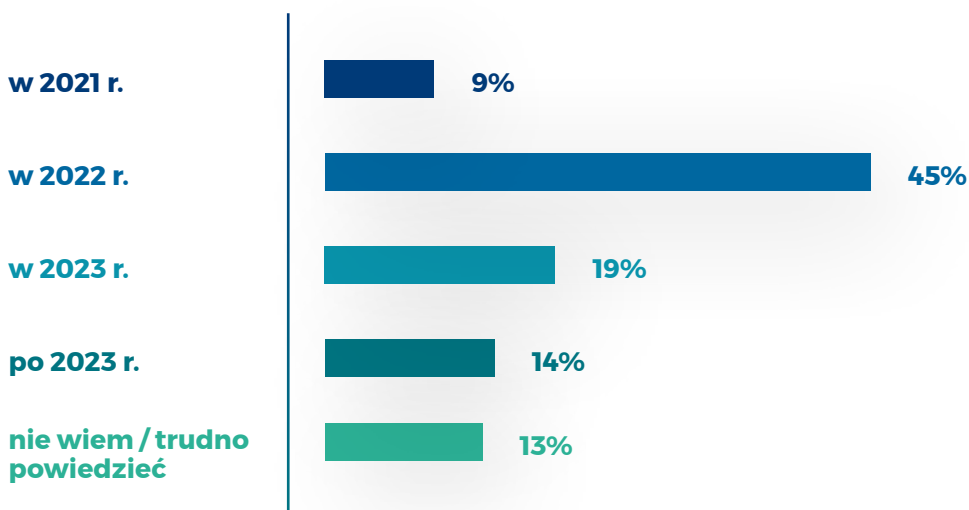
W przypadku wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych należy odnotować niewielką przewagę opinii pozytywnych. Ich wzrostu spodziewa się 46% badanych, podczas gdy spadek prognozuje jedna trzecia badanych z sektora non-profit.

W odniesieniu do eksportu mamy niemal identyczną liczbę respondentów prognozujących spadek i spodziewających się wzrostu (32% do 33%).

Powrót gospodarki do stanu sprzed pandemii - najwcześniej w 2022 roku

Według zdecydowanej większości badanych ekspertów gospodarka wyjdzie z pandemicznego kryzysu najwcześniej w 2022 roku. Niemal 80% respondentów uważa, że stanie się to w 2022 roku lub później. Jedna trzecia ankietyowanych jest zdania, że powrót do sytuacji sprzed pandemii jest możliwy dopiero w 2023 roku.

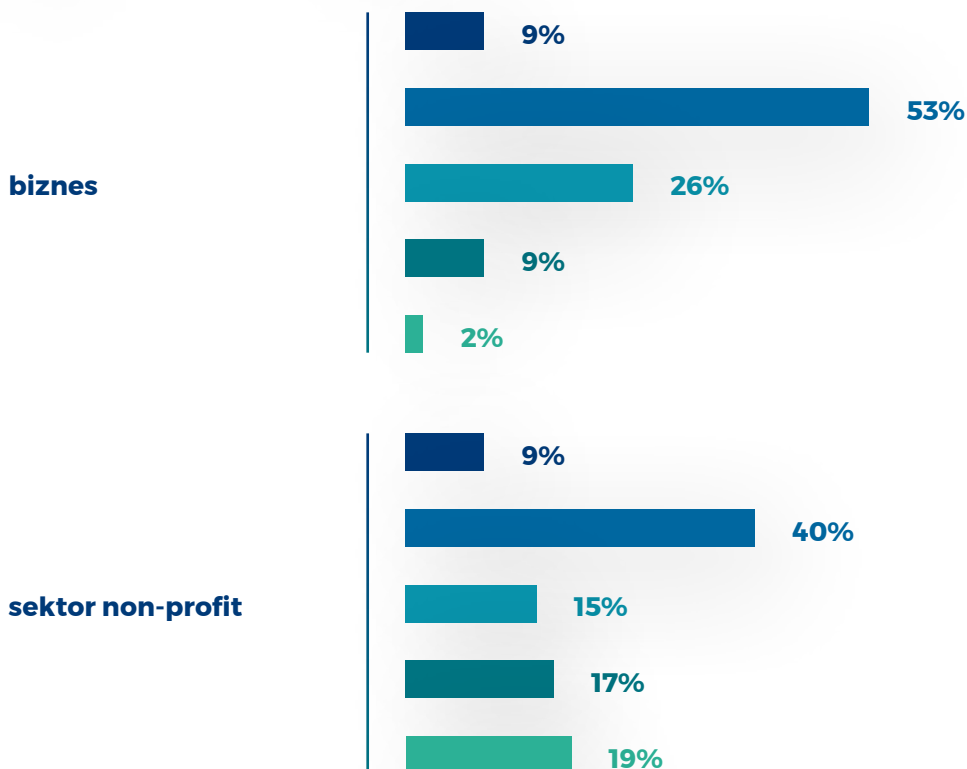
Kiedy, Państwa zdaniem, gospodarka w Polsce wróci do stanu sprzed pandemii COVID-19?

Źródło: SGH w Warszawie i Forum Ekonomiczne

Ponownie nieco większy optymizm widać po stronie biznesu. W porównaniu z ekspertami niezwiązanymi z biznesem, większy odsetek przedstawicieli biznesu uważa, że powrotu gospodarki do stanu sprzed pandemii można spodziewać się jeszcze nawet w pierwszej połowie kolejnego roku.

Kiedy, Państwa zdaniem, gospodarka w Polsce wróci do stanu sprzed pandemii COVID-19?

Źródło: SGH w Warszawie i Forum Ekonomiczne

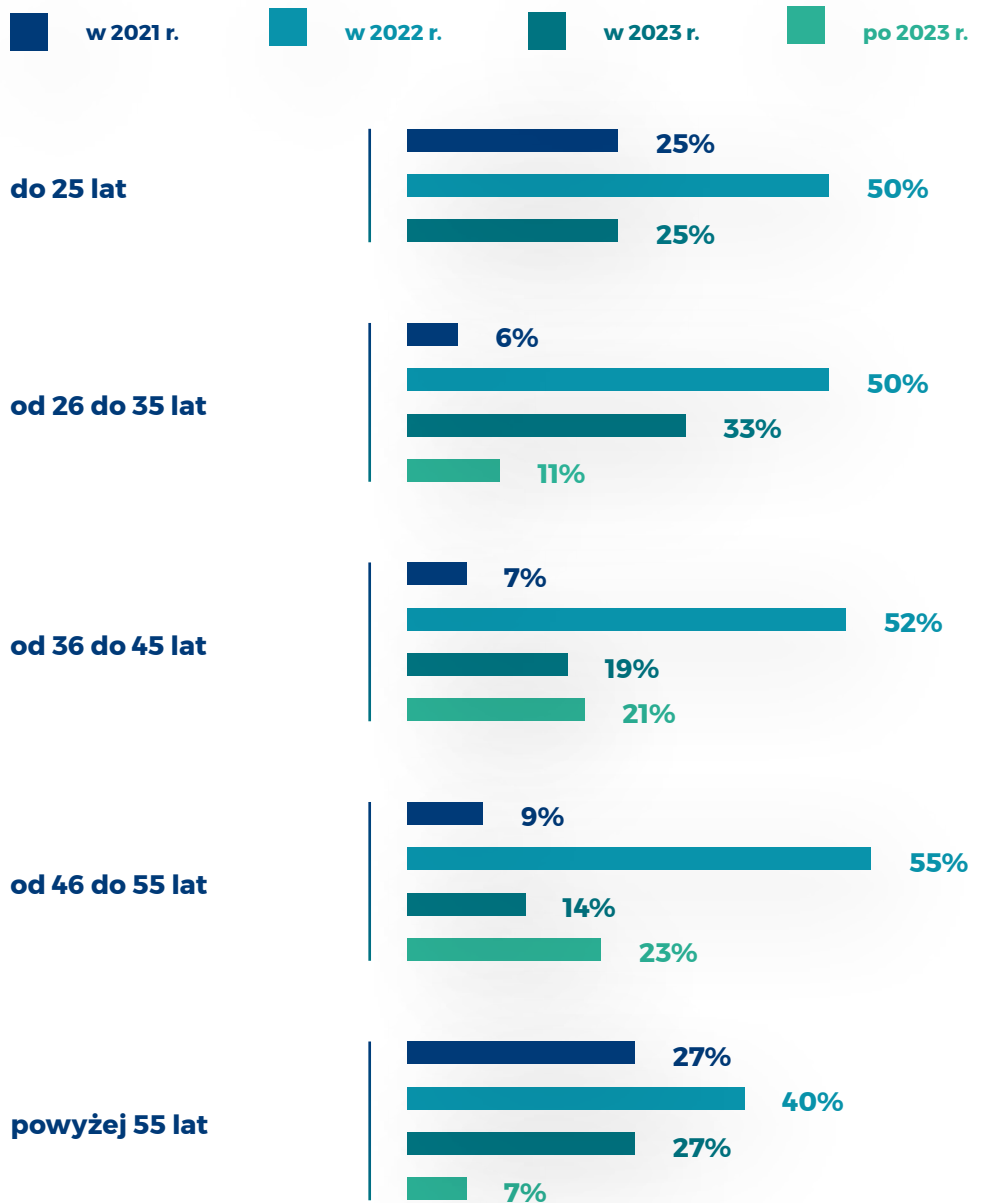
Dla osób związanych z samorządem terytorialnym, szkolnictwem lub działalnością w organizacjach pozarządowych charakterystyczne jest bardziej sceptyczne nastawienie do możliwości szybkiego uporania się ze skutkami kryzysu. W tej grupie niemal równie często pojawia się opinia, że momentem przełomowym będzie rok 2022, jak i założenie, że powrotu do sytuacji sprzed pandemii można spodziewać się dopiero w 2023 roku lub nawet później.

Szczególną uwagę należy zwrócić na często pojawiającą się wśród przedstawicieli sektora *non-profit* niechęć do wyrażenia jednoznacznej oceny momentu wyjścia z kryzysu wywołanego pandemią. O ile bowiem łącznie zaledwie 13% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie, o tyle spośród tej grupy aż ponad 90% osób stanowili właśnie przedstawiciele samorządów terytorialnych, organizacji pozarządowych oraz sektora edukacji i kultury.

Co znamienne, wstrzymanie się od jednoznacznej deklaracji odnośnie do przewidywanego momentu wyjścia polskiej gospodarki z kryzysu dotyczy w równym stopniu wszystkich grup wiekowych i płci, niezależnie od posiadanego wykształcenia (ekonomicznego lub innego).

Pesymizm wśród młodych przedsiębiorców

Przewidywany powrót gospodarki do stanu sprzed pandemii według grup wiekowych

Wyraźne różnice w prognozach tempa wychodzenia z trwającego kryzysu rysują się również ze względu na wiek. Wśród ankietowanych spośród najstarszych grup wiekowych jako prawdopodobny moment powrotu gospodarki do czasów i kondycji sprzed pandemii, wskazuje się już nawet jesień 2021 roku. Równie pozytywnych przewidywań nie przejawiają pozostali uczestnicy Forum Ekonomicznego. Przeważającą opinią o przewidywanym czasie powrotu gospodarki do stanu sprzed pandemii jest 2022 rok. Największy optymizm cechuje najmłodszych uczestników Forum Ekonomicznego, którzy w $\frac{3}{4}$ wskazują na 2021 lub 2022 rok jako czas powrotu gospodarki do stanu sprzed pandemii.

Wyzwania

Wyzwania dla Polski i świata: zwalczyć pandemię, wyjść z recesji

Zdecydowana większość ankietowanych uczestników Forum Ekonomicznego wskazuje, że największym wyzwaniem będzie zapewnienie sprawnej realizacji programu szczepień, optymalna strategia przeciwdziałania pandemii oraz odbudowa gospodarki i powrót na dotychczasową ścieżkę wzrostu – takie odpowiedzi można uznać za dominujące w przypadku pytań o najważniejsze wyzwania dla Polski i świata w ciągu najbliższych dwunastu miesięcy. Wśród wyzwań związanych z ochroną zdrowia wymienia się również poprawę wydajności służby zdrowia i wypracowanie rozwiązań oraz procedur, które pozwolą społeczeństwu zabezpieczyć się przed kolejną pandemią. Istotnym wyzwaniem jest również dbałość o zdrowie psychiczne społeczeństwa.

W obszarze związanym z gospodarką respondenci zwracają uwagę na problem upadłości licznych przedsiębiorstw, rosnącego bezrobocia i konieczności ochrony miejsc pracy, jak również na potrzebę wsparcia przedsiębiorców i pracowników z branż w największym stopniu dotkniętych pandemią – między innymi poprzez aktywizację zawodową osób, które straciły pracę w wyniku pandemii. Wskazuje się też na konieczność zmniejszenia deficytu finansów publicznych i pobudzania aktywności gospodarczej oraz inwestycji prywatnych w celu przyspieszenia dynamiki procesu wychodzenia z recesji.

Zdrowie

- Szczepienia / Przeciwdziałanie pandemii
- Poprawa wydajności służby zdrowia
- Zdrowie psychiczne społeczeństwa

Gospodarka

- Powrót na ścieżkę rozwoju gospodarczego / Pobudzenie aktywności gospodarczej
- Ochrona miejsc pracy / Ochrona przedsiębiorstw przed upadłością
- Zrównoważony budżet

Uczestnicy Forum Ekonomicznego zwracają poza tym uwagę na istotę bezpieczeństwa międzynarodowego w nadchodzących dwunastu miesiącach, zaś w kontekście wyzwań dla kraju – na niepokoje społeczne, populizm i nadmierną centralizację władzy oraz utratę zaufania wobec rządzących i instytucji publicznych. Kwestie związane z ochroną środowiska również stanowią istotny element ich przewidywań. Podkreśla się wagę zmian klimatycznych i rolę ochrony środowiska oraz transformacji energetycznej kraju.

Przedstawiciele biznesu wśród wyzwań dla ich branż i organizacji wymieniają utratę klientów i brak zleceń wskutek lockdownu. Utrzymanie dotychczasowego poziomu sprzedaży, dotychczasowych klientów oraz pozyskanie nowych po odmrożeniu gospodarki stanowią wyzwanie dla przedsiębiorstw. Przedstawiciele biznesu zwracają uwagę na potrzebę cyfryzacji wybranych obszarów działalności oraz optymalizację procesów, wynikającą m.in. z konieczności podnoszenia wydajności ze względu na spadające marże. Przedsiębiorcy zwracają też uwagę na trudności w planowaniu działalności biznesowej w sytuacji niepewności dotyczącej wprowadzania i znoszenia kolejnych obostrzeń. Ponadto wskazują oni na wyzwania związane z utrzymaniem dyscypliny pracy i zaangażowania pracowników w czasie pracy zdalnej.

Wyzwania dla biznesu

- Utrzymanie i zdobycie klientów
- Utrzymanie poziomu sprzedaży
- Potrzeba cyfryzacji działalności

Wyzwania dla samorządów

- Zachowanie stabilnych budżetów w obliczu spadku wpływów
- Potrzeba informatyzacji spraw administracyjnych
- Wykorzystanie środków w ramach Funduszu Odbudowy

Wyzwania dla edukacji

- Utrzymanie jakości kształcenia w modelu edukacji zdalnej
- Wypełnienie luki edukacyjnej spowodowanej lockdownem
- Podniesienie kompetencji cyfrowych

Dla samorządów terytorialnych największym wyzwaniem w czasie pandemii są finanse. Najczęściej przedstawiciele samorządów wśród stojących przed nimi wyzwań wymieniają wzrost deficytu budżetowego, wynikający ze spadku wpływów podatkowych oraz niewystarczającego wsparcia ze środków budżetu centralnego, przekładającego się na brak finansowania inwestycji. Obok stabilizacji finansowej przedstawiciele samorządów wskazują też na potrzebę cyfryzacji administracji.

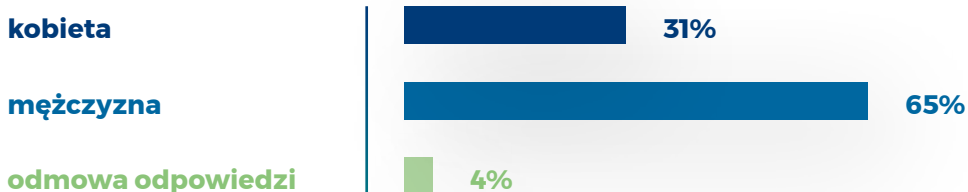
Przedstawiciele sektora edukacji i szkolnictwa wyższego podkreślają istotność utrzymania jakości kształcenia w modelu zdalnej edukacji. Oczekują oni przywrócenia możliwości nauki stacjonarnej. Wskazują na dążenie do poprawy innowacyjności, co może być efektem hybrydowego modelu nauki

Metodyka

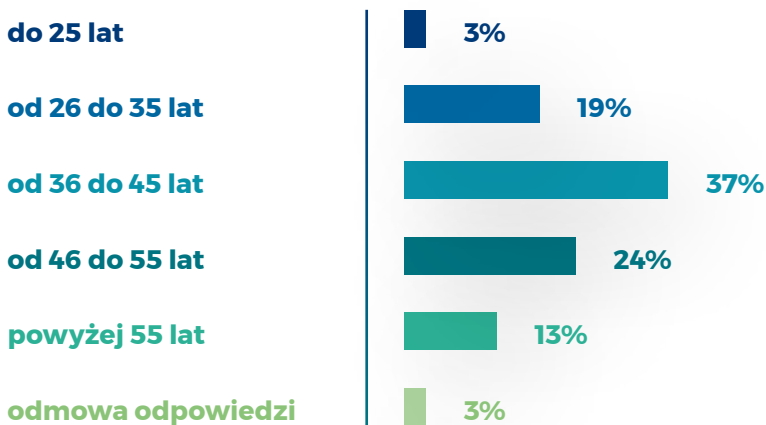
Badanie zostało przeprowadzone w styczniu i lutym 2021 roku w formie ankiety internetowej na próbie uczestników Forum Ekonomicznego reprezentujących przedsiębiorstwa oraz sektor *non-profit*, w którym wyróżnić należy przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, sektora edukacji oraz kultury.

Badanie przeprowadzono na próbie 121 uczestników Forum Ekonomicznego, spośród których 65% stanowili mężczyźni, a 31% - kobiety. Najliczniejszą grupą wiekową byli respondenci w wieku 36-45 lat (37% wszystkich badanych). Osoby w wieku powyżej 35 lat stanowiły łącznie prawie $\frac{3}{4}$ badanej grupy.

płeć respondentów

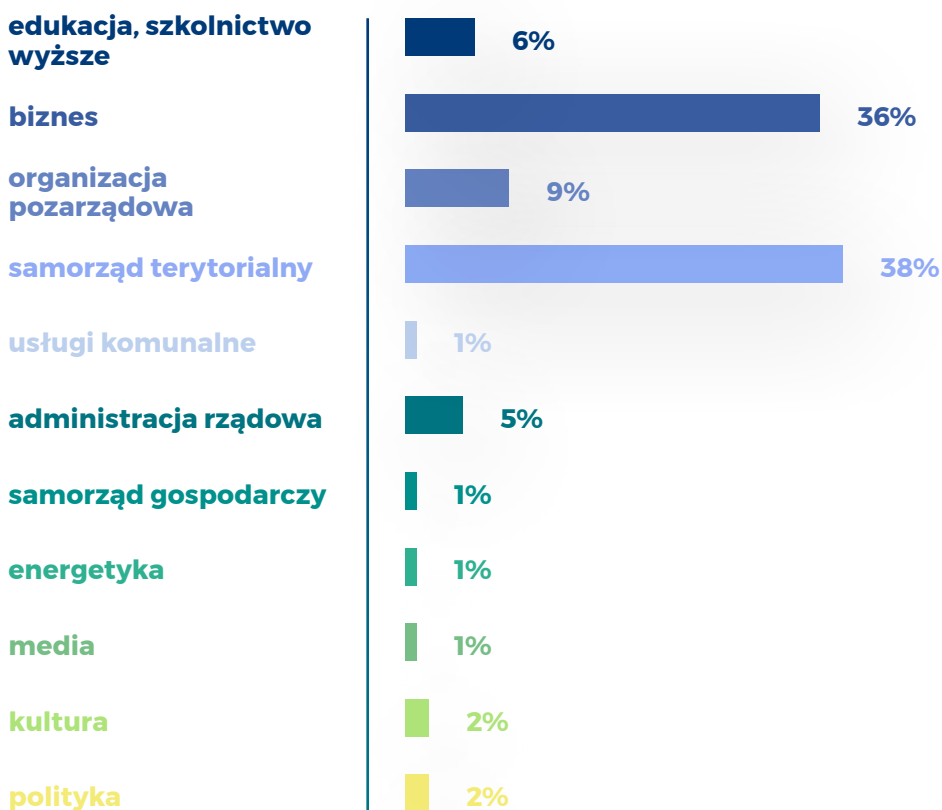
wiek respondentów

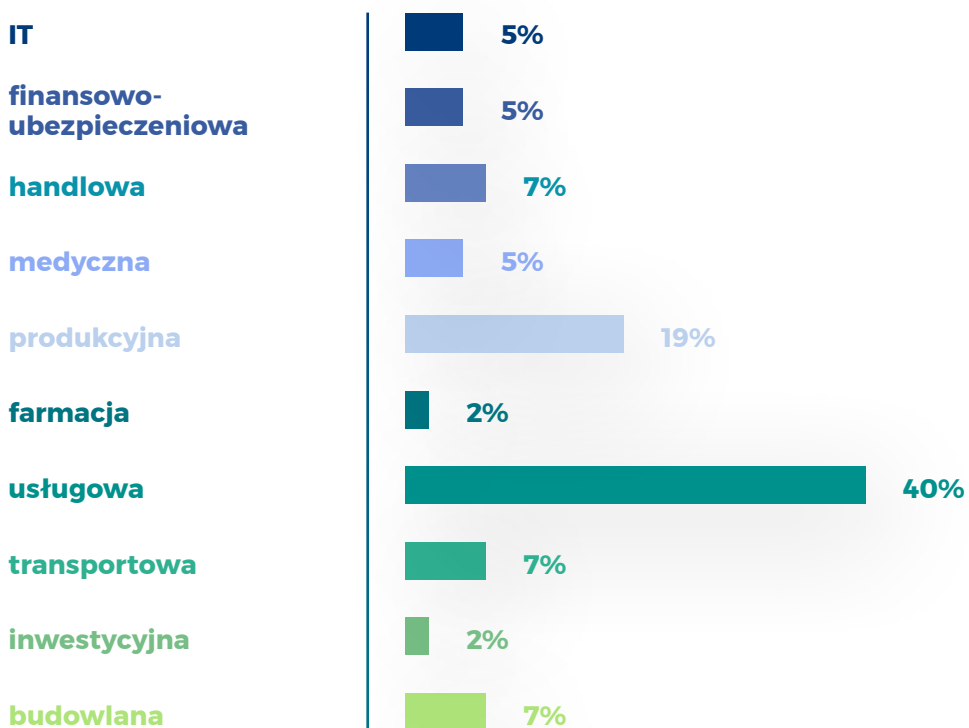

Respondenci zostali również poproszeni o wskazanie obszaru swojej działalności czy to w biznesie, czy w sektorze non profit. Największą grupę stanowili przedstawiciele samorządów terytorialnych (38%). Tuż za nimi znaleźli się przedstawiciele biznesu (36%), wśród których największa część to przedstawiciele branży usługowej i produkcyjnej.

Struktura próby ze względu na sektor respondentów

Branże przedstawicieli biznesu

Krzysztof Pawiński,

prezes Maspex

Kiedy Pańskim zdaniem krajowa gospodarka wróci do stanu sprzed epidemii?

W swoich planach, które najbardziej oddają stan mentalny naszej firmy, założyliśmy na rok 2021 tylko jeden kwartał pandemiczny. Dzisiaj już widać, że byliśmy zbyt dużymi optymistami, ponieważ okres ten może się wydłużyć do półtora kwartału, jeśli nie dwóch. Ale potem zaświeci słońce. Ruszył program szczepień, co daje nadzieję, że w ciągu kilku miesięcy opanujemy umiarkowanie sytuację epidemiczną i nie będzie konieczności wprowadzania kolejnych bolesnych restrykcji. Może to przynieść mocny wzrost konsumpcji i porządne odbicie całej gospodarki. Ludzie marzą o zmianie obecnego trybu życia, chcą wrócić do możliwości przemieszczania się i normalnego funkcjonowania. Obecnie mamy do czynienia z nową jakością i to daje szansę na optymizm, co lepiej nas nastawia na drugą połowę roku. Uważam, że najpóźniej w trzecim kwartale wrócimy do „świata żywych” i do normalności znanej przed pandemią.

Jakie są perspektywy branży rolno-spożywczej w Polsce?

Zdecydowanie tym, co wyróżnia branżę spożywczą to antycykliczność. W czasach wielkiej koniunktury i prosperity rynek rośnie lekko szybciej. W okresie dekoniunktury nie rośnie, ale nie ma też okresów gwałtownych spadków. Tak jest i teraz. Nie mamy powodów, aby narzekać, ponieważ sklepy spożywcze były otwarte i nawet wtedy, kiedy wprowadzały ograniczenia, to jednak mieliśmy możliwość zrobienia zakupów. Oczywiście były przesunięcia w naszej ofercie z powodu np. ograniczenia mobilności – dotyczy to produktów, które w języku marketingowym nazywamy „on the go”, w małych opakowaniach, do szybkiego spożycia, pomiędzy obowiązkami w ciągu dnia. Ten segment istotnie ucierpiał, bo konsumenci zostali w domach, a co za tym idzie skończyły się zakupy okazjonalne. Natomiast dało się tym zarządzać. Byłoby nie fair pokazywać nasze niedogodności, gdy zderzamy się z takimi branżami, jak transport, turystyka itd., czy z firmami, którym kompletnie zamknięto sklepy i zgaszono światło. Nagle zniknął też jeden z kluczowych i ważnych dla nas kanałów dystrybucji, czyli HoReCa, a sprzedaż vendingowa praktycznie ustała. To są dwa różne światy. Póki co – i mam nadzieję, że tak zostanie – nasza firma do żadnego programu pomocowego się nie kwalifikuje i odbieram to jako pozytyw.

Czy zmienił się potencjał eksportowy w branży rolno-spożywczej?

Polska w pandemii umocniła pozycję eksportera żywności - uzyskała w 2020 r. nienotowany dotychczas poziom wpływów z eksportu towarów rolno-spożywczych o wartości 34 mld euro, czyli o prawie 6% więcej niż rok wcześniej. Polskie firmy po raz kolejny udowodniły, że wytwarzana u nas żywność broni się jakością, ale też i ceną. Nasza spółka również dołożyła do tego swoją cegiełkę. Jak wiadomo sytuacje kryzysowe weryfikują jakość i siłę relacji z partnerami biznesowymi. W naszym przypadku ta weryfikacja wypadła bardzo dobrze, o czym najlepiej świadczą wyniki sprzedaży eksportowej - nie tylko mamy nowy rekord, ale również rekordowe tempo jego poprawy. Umocniliśmy współpracę zarówno z naszymi głównymi kontrahentami, jak również skokowo zwiększyliśmy skalę obrotów na innych rynkach. Oczywiście, w niektórych krajach zanotowaliśmy dotkliwe straty, jednak per saldo wyniki naszej sprzedaży zagranicznej przeszły najśmielsze oczekiwania.

Jakie będzie zdaniem Pana Prezesa największe wyzwanie przed którym stoi Polska gospodarka w tym roku?

Jak mówią eksperci - to pierwszy kryzys w XXI wieku, w którym stan gospodarki tak bardzo jest uzależniony od rozwiązań medycznych. Dlatego to, w jaki sposób poprowadzimy program szczepień i jaka to będzie jego skala - będzie miało olbrzymi wpływ na to, w jakiej kondycji będzie polska gospodarka na koniec 2021 roku. Jestem dobrej myśli i mam nadzieję, że ten czas odbudowy zostanie dobrze wykorzystany.

Cezary Przybylski, marszałek województwa dolnośląskiego

Kiedy Pańskim zdaniem krajowa gospodarka wróci do stanu sprzed epidemii?

Pandemia koronawirusa dotkliwie doświadczyła krajową gospodarkę. Chcąc zminimalizować jej negatywne efekty już ponad rok temu skonstruowaliśmy i wdrożyliśmy Dolnośląski Pakiet Gospodarczy. To warty w sumie miliard złotych i sfinansowany głównie ze środków unijnych system wsparcia skierowany do dolnośląskich przedsiębiorców. Chcieliśmy aby odpowiadał konkretnym potrzebom, dlatego jego stworzenie poprzedziliśmy konsultacjami wśród zainteresowanych.

W sumie do dziś skorzystało z niego kilka tysięcy dolnośląskich przedsiębiorców różnych branż, a suma wsparcia sięga pół miliarda złotych. Oczywiście oferta jest na bieżąco modyfikowana i dostosowywana do aktualnych potrzeb i wciąż można z niej korzystać. Oprócz pomocy finansowej Dolnośląski Pakiet Gospodarczy zapewnia także wsparcie doradcze dla osób szukających pracy oraz przedsiębiorstw i ich pracowników przechodzących procesy restrukturyzacyjne. Taka pomoc nabiera wciąż na znaczeniu ponieważ kryzys wywołany epidemią w znaczny sposób zmienił rynek pracy w regionie.

Te wszystkie działania pomagały przetrwać trudne chwile izolacji i konieczność zamrożenia większości sektorów gospodarki. Na szczęście dziś zmierzamy już ku otwieraniu jej dla ludzi z zachowaniem wymaganych obostrzeń sanitarnych. Liczę na to, że nadchodzący sezon letni pozwoli wrócić nam na właściwe tory. Musimy sobie zdawać sprawę, że poniesione przez przedsiębiorców starty są ogromne i potrzebny będzie dłuższy czas aby je odrobić.

Jako samorząd województwa pracujemy teraz nad nowym finansowaniem unijnym na najbliższe 7 lat. Najbliższa perspektywa finansowa UE, w połączeniu z nowymi instrumentami takimi jak Fundusz Sprawiedliwej Transformacji i Krajowy Plan Odbudowy, z pewnością pozwoli na przyspieszenie gospodarcze w najbliższych latach.

Jakie są perspektywy JST w Polsce?

Zawsze powtarzałem, że nie ma silnej Polski bez silnych samorządów. Na wszystkich ich poziomach decyduje się o najistotniejszych sprawach z punktu widzenia obywateli państwa. To w samorządzie tkwi esencja

demokracji. Bez sprawnego samorządu terytorialnego trudno dziś mówić o nowoczesnym ustroju państwa. W wolnej Polsce, nie bez przyczyny, najlepiej ocenia się pracę samorządowców. Przez te lata potrafiliśmy zbudować w naszych małych ojczyznach sprawnie działające i skuteczne organizmy, które w badaniach opinii publicznej od lat cieszą się większym zaufaniem społecznym niż władze centralne.

Jakie zmiany są największe wśród mieszkańców województw po pandemii i mogą się okazać trwałe?

Pandemia odcisnęła swoje piętno na większości obszarów naszego codziennego życia. Z pewnością dużym zmianom uległ rynek pracy, który w pewnych miejscach zamarł zupełnie, a w innych przeniósł się do internetu. Trudno dziś ocenić na ile po powrocie do normalności te zmiany pozostaną trwałe. Nauczyliśmy się funkcjonować nowej rzeczywistości jednak pandemia wymusi na nas w przyszłości szereg systemowych zmian w funkcjonowaniu państwa.

Jako samorząd odpowiadamy za bezpieczeństwo mieszkańców i tu kluczową rolę pełnił z pewnością system ochrony zdrowia. Z perspektywy czasu trzeba stwierdzić, że w tym wymiarze, mimo problemów, poradziliśmy sobie. Trudno zaplanować przebieg sytuacji kryzysowej, zwłaszcza w takiej skali. Dziś bogatsi o doświadczenia swoje, innych województw, a także naszych partnerskich regionów z zagranicy, jesteśmy gotowi nawet na te najtrudniejsze scenariusze. Z punktu widzenia mieszkańców to niezwykle ważne, bo zyskują pewność, że państwo wie jak się nimi zaopiekować zarówno w obszarze zdrowotnym, gospodarczym jak i organizacyjnym.

Jakie będzie zdaniem Pana Marszałka największe wyzwanie, przed którym stoi Polska w tym roku?

Ostatnie lata to czas dynamicznego rozwoju gospodarczego zarówno Dolnego Śląska jak i całej Polski. Nauczyliśmy się skutecznie wykorzystywać wsparcie finansowe, jakie zapewnia nam Unia Europejska. Dziś stoimy u progu nowej, już nieco zmienionej, perspektywy unijnej. Kilka regionów, w tym Dolny Śląsk, zalicza się już do grona tzw. regionów przejściowych. Konsekwencją tego jest mniejsze wsparcie ze strony Unii Europejskiej, która chce pomagać najmocniej tym najbiedniejszym. Władze regionalne, ale też ogólnopolskie, muszą jednak dbać o zrównoważony rozwój Polski jako całości. Stąd z pewnością największym wyzwaniem będzie wynegocjowanie jak najkorzystniejszego wsparcia w ramach programów regionalnych.

Oczywiście Regionalne Programy Operacyjne to nie jedyne źródło unijnego wsparcia finansowego, na jakie możemy liczyć w najbliższych latach. W nadchodzącej perspektywie będziemy mogli liczyć jeszcze na nowy instrument finansowy, jakim jest Fundusz Sprawiedliwej Transformacji dedykowany przejściu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej. Nie możemy także zapominać o temacie najgłośniejszym w ostatnich dniach, czyli Funduszowi Odbudowy, który pomoże rozpędzić regionalne gospodarki po kryzysie wywołanym przez pandemię koronawirusa.

Anna Rulkiewicz, prezeska Luxmed

Kiedy Pani zdaniem krajowa gospodarka wróci do stanu sprzed epidemii?

Na większe ożywienie gospodarcze przyjdzie nam pewnie poczekać do jesieni 2021, gdy, optymistycznie, wyszczepimy większość społeczeństwa. Nie będzie to jednak powrót do tego, co było - część firm dokonała transformacji i poradziła sobie świetnie w czasie pandemii, dla części, która nie znalazła na siebie pomysłu może już nie być na rynku miejsca.

Jakie są perspektywy dla usług medycznych w Polsce po pandemii?

Po pierwsze, nie zapominajmy, że nadal musimy sobie poradzić z opanowaniem zakażeń i zwiększać nasze zdolności reagowania na podobne zagrożenia w przyszłości

Po drugie, po pandemii cały system zdrowia musi odnaleźć się w nowych warunkach, szczególnie jeśli chodzi o potrzeby zdrowotne i finansowanie świadczeń - te warunki będą trudniejsze i bardziej wymagające niż wcześniej:

- Kompletnie zaniedbana została profilaktyka. Narastają zaległości w diagnozowaniu i leczeniu (tzw. dług zdrowotny) - wszystkie badania i zabiegi odłożone z powodu obostrzeń będzie trzeba „nadrobić” równolegle z bieżącymi świadczeniami.
- Części zaległości nie da się już nadrobić - niektórzy pacjenci będą się zgłaszać z bardziej rozwiniętą chorobą, co będzie wymagać większych nakładów na leczenie
- To powoduje, że potrzeby zdrowotne szybko rosną, więc musimy pilnie szukać nowych form finansowania - wzmacniać podmioty narzędziami Krajowego Planu Odbudowy, kontynuować dialog o dodatkowych ubezpieczeniach

Po trzecie, samo zwiększenie finansowania nie wystarczy, trzeba także zwiększać efektywność systemu. Przed nami całe mnóstwo wyzwań dla systemu zdrowotnego.

Jakie zmiany są największe wśród Polaków w zakresie zdrowotnym, które po pandemii mogą się okazać trwałe?

Lekcja dla nas wszystkich dotyczy nielekceważenia chorób zakaźnych, które dotychczas były dla nas pojęciem abstrakcyjnym i kojarzącym się z odległymi egzotycznymi krajami. Okazało się, że stanowią one realne niebezpieczeństwo

Epidemia przyniosła także niespodziewane efekty, na przykład dotyczące spadku zachorowania na grypę i inne zakaźne choroby, nienotowanego u nas od dziesięcioleci. Z pewnością przyczyniły się do tego nawyki higieniczno-sanitarne, których zaczęliśmy przestrzegać i które, dobrze byłoby, aby zostały z nami na dłużej.

Epidemia nauczyła nas dbać o zdrowie, także psychiczne, które w trudnych okresach jest kluczowym elementem przetrwania. Doceniliśmy kontakty z innymi oraz czas, który zyskaliśmy dzięki pracy zdalnej.

Jakie będzie zdaniem Pani Prezes największe wyzwanie przed którym stoi Polska w tym roku?

Inflacja i niskie stopy procentowe oraz obciążenie finansowe przedsiębiorstw i Polaków. Potencjalny, wyższy, podatek dla średnio zarabiających utrudni rozwój klasy średniej i może być blokerem rozwoju gospodarki w dłuższym okresie.

redakcja

Mariusz Strojny

Bartosz Majewski

Mirosław Łukasiewicz

Kamil Flig

Martyna Fira

Bruno Jasic

Jan Berdychowski

projekt i skład

Szymon Tomaszewski

wydanie pierwsze

Warszawa 2021

Copyright ©

Szkoła Główna Handlowa
w Warszawie

Fundacja Instytut Studiów
Wschodnich

Fundacja Instytut Studiów Wschodnich jest niezależną organizacją pozarządową, której misją jest budowanie platformy do dialogu, szczególnie w obszarze Europy Środkowej i Wschodniej. Najważniejszym przedsięwzięciem Instytutu jest organizowane od lat 90. Forum Ekonomiczne w Karpaczu, stanowiące przestrzeń debaty na temat kluczowych zagadnień gospodarczych, społecznych i kulturalnych. W ciągu 30 lat Forum stało się jednym z największych i najbardziej prestiżowych wydarzeń gospodarczych w regionie.

SGH

**Szkoła Główna
Handlowa
w Warszawie**

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie jest wiodącym w Polsce ośrodkiem prowadzącym kompleksowe badania w zakresie ekonomii, analizy danych i prawa gospodarczego. Przygotowuje ekspertyzy dla przedsiębiorstw, instytucji publicznych i jednostek samorządu terytorialnego. SGH jest również jedną z najściślej współpracujących z biznesem uczelni w Polsce.

